

úřad
pro ochranu
osobních
údajů

informační bulletin

2 / 2008

1. TADY A TEĎ

Přehled událostí za druhé čtvrtletí roku 2008

(Období od tiskové konference konané 23. dubna do tiskové konference dne 18. června)

Úřad pro ochranu osobních údajů předložil svou Výroční zprávu za rok 2007 Senátu Parlamentu ČR, který ji vzal 5. 6. 2008 na vědomí.

Dne 3. 6. 2008 vyhlásil předseda Úřadu RNDr. Igor Němec vítěze soutěže „Moje soukromí! Ne-koukat, nešťourat!“ (podrobně na str. 3).

Ve druhém čtvrtletí roku 2008 bylo kontrolou zjištěno porušení zákona o ochraně osobních údajů při používání kamerového systému městskou policií v Plzni. Kontrolovaný podal proti závěrům kontrolního protokolu ve stanovené lhůtě námitky, o kterých v současné době rozhoduje předseda Úřadu.

Kontrolou bylo také zjištěno porušení zákona při sběru a následném zpracování údajů společností Genomac provádějící na komerční bázi testy DNA. Úřad uložil likvidaci databáze, která byla vedena v rozporu se zákonem. Námitky podané kontrolovaným byly předsedou Úřadu zamítnuty.

V kauze použití kamerového systému v Hotelu Savoy byly podány námitky ze strany kontrolováného, které byly předsedou Úřadu zamítnuty.

Bylo ukončeno shromažďování podkladů ve věci kontroly Rádia Svobodná Evropa (RFE), v současné době je zpracováván kontrolní protokol.

Porušení zákona konstatoval Úřad u průzkumu Ministerstva vnitra ČR o dětech vyrůstajících v dětských domovech a páčání trestné činnosti. O podaných námitkách nebylo dosud rozhodnuto.

Uzavřená kontrola Státní tiskárny cenin konstatovala porušení zákona, za které byla tomuto státnímu podniku uložena pokuta ve výši 200 000 Kč. Proti rozhodnutí Úřadu o sankci byla v červnu tohoto roku Státní tiskárnou cenin podána žaloba.

Ve druhém čtvrtletí bylo ukončeno 11 kontrol dodržování povinností stanovených zákonem o ochraně osobních údajů.

V souvislosti se zákonem o některých službách informační společnosti Úřad obdržel 133 stížností na nevyžádaná obchodní sdělení, vyřídil 102 stížnosti, zahájil 21 a ukončil 12 kontrol. V uvedeném období byla rovněž v 6 případech ukončena správní řízení v souvislosti s porušením tohoto zákona a pravomocně uloženy pokuty v celkové výši 106 000 Kč. Dále byla pravomocně uložena pokuta ve výši 250 000 Kč v mediálně sledovaném případě hotelu U Lípy.

Za prvních pět měsíců roku 2008 obdržel Úřad 300 stížností na porušování povinností při zpracování osobních údajů (oproti roku 2007 jde o 25% nárůst). Ze 123 stížností předaných ke kontrole se jich nejvíce (39) týkalo provozování kamerových systémů. Další stížnosti se nejčastěji týkaly bankovních institucí, zdravotnických zařízení a mobilních operátorů.

Odbor správních činností Úřadu řešil od dubna 15 nových podnětů, jak přestupků, tak správních deliktů. V souvislosti s podezřením, že by mohlo dojít k porušení zákona, vyplývajícím z oznámení o zpracování osobních údajů, řešil odbor 16 nových podnětů týkajících se kamerových systémů, přitom bylo vydáno 11 rozhodnutí ve věci – z toho ve 2 případech nebylo zpracování za použití kamerového systému povoleno, ve 2 případech bylo rozhodnuto o nepovolení části zpracování a v 7 případech bylo zpracování zapsáno do registru vedeného Úřadem.

Úřad se zabývá výsledky transpozice směrnice 2006/24/ES o uchování osobních údajů v elektronickém styku (data retention) do právního řádu ČR.

Úřad pozorně sleduje přípravu návrhu zákona o sčítání lidu v roce 2011, kde svou pozornost soustřeďuje nejen na ochranu osobních údajů v průběhu vlastního sčítání, ale též na nakládání s osobními údaji po jeho skončení. Mezi Úřadem a Českým statistickým úřadem (ČSÚ) jsou vedena jednání, jejichž výsledkem by mělo být nastavení vhodného modelu pro zpracování osobních údajů.

Úřad v poslední době opakovaně vyvinul iniciativu, aby informace z katastru nemovitostí byly v patřičném rozsahu poskytovány těm, kteří prokážou právní zájem. Dále spolupracoval s Ministerstvem spravedlnosti na úpravě soudního řádu, která umožní, aby do katastru byly vkládány pouze relevantní informace týkající se nemovitostí.

Úřad poskytuje spolupráci při zavádění e-Governmentu v České republice. Kromě potřebného zprůhlednění kompetencí jednotlivých institucí považuje Úřad za nutné, aby funkčnost celého systému byla ověřena na modulu proveditelnosti.

Intenzivně se Úřad účastnil na vytvoření pravidel k předávání osobních údajů spojených se zajištěním bezpečnosti při fotbalových utkáních v intencích zachování ochrany osobních údajů a soukromí. Nadále aktivně spolupracuje ve jmenované oblasti.

Na základě květnového jednání se zástupci Občanského sdružení majitelů domů, bytů a dalších nemovitostí publikoval Úřad stanovisko k instalování a provozu kamerových systémů se záznamovým zařízením v bytových domech ve Věstníku Úřadu v částce 49. Stanovisko je k dispozici také na webových stránkách Úřadu <http://www.uoou.cz> v sekci Názory Úřadu, v rubrice Stanoviska.

Jednoznačně záporně se Úřad v květnu vyjádřil Hospodářským novinám k záměru Okresní hospodářské komory Plzeňsko na vytvoření databáze cizinců pracujících v ČR.

V květnu se uskutečnilo tradiční pracovní setkání českého a slovenského úřadu pro ochranu osobních údajů. Z dalších mezinárodních aktivit Úřadu je třeba připomenout účast na Jarní konferenci evropských komisařů ochrany dat v Římě, na pravidelném pracovním setkání o kontrolní činnosti (Case Handling Workshop) v Lublani, setkání zástupců ochránců osobních údajů ze států střední, východní a jihovýchodní Evropy ve Varšavě, pravidelnou účast pracovníků Úřadu na vzdělávacích seminářích v Trevíru a na zasedání konzultační skupiny k Úmluvě č. 108 v Radě Evropy.

V červnu vyšla částka 49 Věstníku Úřadu.

Nejbližší události

- Úřad provedl kontrolu související se stížnostmi na mediálně sledované předání osobních údajů společností T-Mobile Komerční bance. Je třeba opakovaně konstatovat, že klienti podepsali smluvní podmínky, na které si následně stěžovali. Je nutné proto znovu zdůraznit stále opomíjenou zásadu: Podepsat můžete, přečíst však musíte!
- Úřad se účastní zasedání kulatých stolů komunikace k předsednictví ČR v EU organizovaných Ministerstvem zahraničních věcí ČR a připravuje aktivity v oblasti ochrany osobních údajů spojených s předsednictvím ČR (program XIX. Case Handling Workshop, který se bude v roce 2009 konat v Praze, a setkání předsedy Úřadu s jeho francouzským protějškem u příležitosti převzetí předsednictví v EU Českou republikou od Francie).
- Úřad se zapojil do přípravy XVIII. Case Handling Workshop zástupců evropských úřadů pro ochranu dat v Bratislavě v září tohoto roku.

Úřad chválí

Jako pozitivní službu veřejnosti uvítal Úřad aktivitu populárního regionálního periodika Deník, které sice svérázně, ale názorně a důrazně upozornilo občany, jak lehkomyšlně nakládají se svými osobními údaji, když je sdělují po telefonu.

Test, který pracovníci redakce Deníku „přestrojení“ za pracovníky cestovní agentury telefonicky bez jakéhokoliv výběru předkládali náhodným občanům, měl dvě části. První část testu ukázala, že třetina telefonicky dotazovaných se celkem jednoduše a rychle nechala přesvědčit, že vyhráli cenově velmi výhodný zájezd a ochotně předali své osobní údaje. Ve druhé části se dozvěděli, že šlo o pouhý test. Mnozí z nich, 90 procent, poté většinou tvrdili, že měli jisté obavy a podezření, že nabídka není zcela v pořádku, přesto však představa výhry převážila nad obezřetností.

Výsledek testu vybízí k zamyšlení – 31 procent dotazovaných občanů se pod tlakem vidiny lukrativního zájezdu „lehce podělilo“ o své osobní údaje. Tentokrát šlo jen o zkoušku, ale obdobnou reálnou situaci s následným odcizením a zneužitím osobních údajů nelze vyloučit.

Článek „Kolik vyděláváte a kdy jste doma? Lidé prozradí vše“ vyšel v Deníku dne 18. 6. 2008 a je také k dispozici na internetové adrese http://www.denik.cz/z_domova. Tohoto přístupu k ochraně osobních údajů si Úřad váží.

Věříme, že se takový zájem o ochranu soukromí ze stránek tisku nevytratí – ba naopak.

Seminář o vztahu DNA a ochrany osobních údajů

Ve čtvrtek 10. dubna 2008 se konal na FAMU v Praze workshop o kyselině deoxyribonukleové, jehož součástí byl seminář o vztahu DNA a ochrany osobních údajů, pořádaný společností Iuridicum Remedium (luRe). Diskutovali Helena Svatošová z luRe, Vít Zvánovec, referent samostatného oddělení legislativního a práva EU Úřadu pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ), Daniel Vaněk z obchodní společnosti Forenzní DNA Servis a Karel Neuwirt, komisař Rady Evropy pro ochranu dat a bývalý předseda ÚOOÚ.

Helena Svatošová vyjádřila znepokojení občanské společnosti nad přístupem policie k Národní databázi DNA. Vysvětlila rozdíl mezi vzorkem DNA a DNA profilem. Vzorek DNA je zdrojem obrovského množství osobních údajů, od pohlaví, přes identifikaci až po zdravotní stav. Naproti tomu DNA profil slouží „pouze“ k identifikaci člověka.

Vít Zvánovec objasnil, že přáním ÚOOÚ je mít zvláštní komplexní právní úpravu nakládání s DNA, ať již v samostatném zákoně, nebo jako součást nějakého kodexu. Bohužel připravovaný nový zákon o Policii České republiky opět tuto problematiku opomíjí.

Daniel Vaněk pohovořil o problematice DNA profilů, o jejich využití při vyšetřování zločinů a o možných rizicích. Vysvětlil rovněž principy moderního dokazování otcovství.

Karel Neuwirt promluvil o budoucnosti ochrany osobních údajů a vyjádřil k ní skepsi, protože ochránci dat čelí stále větším tlakům ze strany zastánců „šmírovací“ společnosti, kteří soustavně prosazují všudypřítomné kamery, odposlechy či stále více se rozšiřující využívání DNA.

Lze proto jen doufat, že podobná setkání prostřednictvím zvyšování právního povědomí veřejnosti o důležitosti ochrany osobních údajů tento neblahý trend zvrátí. K problematice více též na webových stránkách Úřadu <http://www.uouu.cz> v sekci Pro mládež, v rubrice Články, zajímavosti.

Slavnostní vyhlášení výsledků soutěže „Moje soukromí! Nekoukat, nešťourat!“ 2008

(zleva) Národní ředitelka Sdružení SOS dětských vesniček Ing. Květuše Paichlová a předseda Úřadu pro ochranu osobních údajů RNDr. Igor Němec předávají 1. cenu za fotografickou kompozici v kategorii 12-15 let Alioně Trupjakovové z Kazachstánu

Druhý ročník soutěže pro děti a mládež ve věku od sedmi do osmnácti let „Moje soukromí! Nekoukat, nešťourat!“ se dočkal slavnostního vyhlášení výsledků na Mezinárodním festivalu filmů pro děti a mládež ve Zlíně v úterý 3. června 2008.

Přestože jsme vás průběžně o dění kolem soutěže informovali na webových stránkách Úřadu i v Bulletinu, předkládáme vám souhrnný přehled o této aktivitě Úřadu.

Do uzávěrky soutěže, vyhlášené Úřadem pro ochranu osobních údajů u příležitosti Dne ochrany osobních údajů 28. ledna 2008, došlo celkem 233 soutěžních příspěvků v podobě obrázků, fotografických kompozic a literárních textů, z nichž hodnotící porota vybrala osm vítězných prací a třem pracím udělila čestná uznání.

Díky spolupráci se sdružením SOS dětské vesničky se letos soutěže zúčastnily i děti z SOS vesniček z Bosny, Kazachstánu, Litvy a Ruska, z nichž se čtyřem dostalo i oprávněného ocenění.

Klára Vlčková, vítězný obrázek kategorie 16–18 let

Vítězové a autoři prací, oceněných čestným uznáním, přijali věcné ceny z rukou předsedy Úřadu RNDr. Igora Němce a národní ředitelky Sdružení SOS dětských vesniček Ing. Květuše Paichlové. Celá akce proběhla v důstojném prostředí u zámku Lešná v areálu zlínské zoologické zahrady v rámci celodenního programu pro děti.

Příspěvky do soutěže nezůstaly uzavřeny v trezorech Úřadu. Už v dubnu cestovalo třicet vybraných obrázků a fotografických prací v „kinematovlaku“ MFF Zlín 2008. Zde si je mohli prohlédnout společně s promítanými pohádkami dětí a návštěvníci od 1. dubna do 5. května 2008 na nádražích celé České republiky.

Výstava vítězných prací a dalších nejpovedenějších příspěvků se pak konala po celou dobu trvání filmového festivalu (1. – 8. června 2008) přímo v hlavním dějišti festivalu, ve zlínském Velkém kině. Tuto výstavu poctili svým zájmem mimo jiné ministryně vlády MUDr. Džamila Stehlíková a rektor Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně prof. Ing. Ignác Hoza, CSc.

Tím ovšem tažení letošních soutěžních prací nekončí, stejně jako na loňské příspěvky zdaleka ještě nepadá prach. Nejlepší práce loňského prvního ročníku soutěže totiž zažily atmosféru Paláce Evropy ve Štrasburku, kde byla jejich výstava v sídle Rady Evropy otevřena u příležitosti Dne ochrany osobních údajů 28. ledna 2008. Je-

jich reprodukce také zdobí tištěnou výroční zprávu Úřadu za rok 2007. Viděli je také účastníci konference X. Fórum E-time v Praze, která se konala 12. května 2008 v hotelu Diplomat.

Předpokládá se, že výstava letošních příspěvků bude v souvislosti se zahájením českého předsednictví Evropské unii součástí programu předání předsednických priorit v oblasti ochrany osobních údajů našemu Úřadu z rukou příslušné francouzské instituce, Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés, na začátku roku 2009. V jednání jsou i jejich další výstavy.

Na závěr nezbývá než ještě jednou blahopřát vítězům a znovu poděkovat všem, kteří se soutěže zúčastnili, za jejich obdivuhodná a inspirativní díla. Těšíme se na další ročník.

Poznámka:

Více informací k soutěži je k dispozici na webových stránkách Úřadu <http://www.uoou.cz> v sekci Pro mládež.

Zahraníční aktivity Úřadu

Jarní konference evropských komisařů pro ochranu dat

Orgány, které vykonávají dozor nad ochranou osobních údajů v evropských státech a splňují požadavky vyplývající z Úmluvy Rady Evropy č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat z roku 1981, spolupracují v rámci Jarní konference evropských komisařů pro ochranu dat. Ta je současně stálou organizační platformou. Na plenárním zasedání se schází jednou ročně – vždy na jaře a pokaždé v jiném místě. Akci, na které se projednávají aktuální otázky ochrany osobních údajů, hostí jednotliví akreditovaní členové. Na jaře roku 2008, ve dnech 17. – 18. dubna, se konference sešla v Římě. Hostitelem byl italský garant pro ochranu osobních údajů. Za český Úřad pro ochranu osobních údajů se setkání zúčastnili předseda Úřadu RNDr. Igor Němec, náměstkyně Úřadu JUDr. Alena Kučerová a inspektorka Úřadu PhDr. Miroslava Matoušová. Předseda Úřadu vystoupil s příspěvkem na téma trendů a fenoménů ochrany osobních údajů v ČR ve vztahu k privátnímu sektoru.

Ústředním mottem konference byla otázka: Jaké vyhlídky má koncept soukromí v konfrontaci s aktuálními požadavky a vývojovými trendy? Odpověď na ni byla hledána samostatně v kontextu ve-

Pohled do přednáškového sálu při prezentaci RNDr. I. Němce

řejné bezpečnosti a ochrany společnosti před trestnou činností. Místo pro ochranu osobních údajů jako součásti soukromí lidí bylo zkoumáno v souvislosti s požadavky na zaznamenávání projevů a stop lidí pro potřeby odhalování trestných činů a předcházení trestné činnosti. Vystupující věnovali pozornost stále agresivnějším důsledkům hlasitě jednostranně proklamované potřeby bezpečnosti „nás všech“ v kombinaci s hromadným zaváděním nových technologií.

Koncept soukromí požívá v právním řádu všech zemí, jejichž zástupci tvoří členskou základnu Jarní konference evropských komisařů pro ochranu dat, právní ochrany. To stojí v samém základu dnešního evropského systému ochrany osobních údajů a je denně

konfrontováno nejen s asertivním a dravým podnikáním, pro které jsou osobní údaje zbožím i klíčem k penězům zákazníků, ale i s rozsáhlými projekty moci výkonné na úrovni státní i nadnárodní. Jarní konference evropských komisařů pro ochranu dat i proto přijala kritickou deklaraci k záměrům Evropské unie zdokonalit kontroly osob, které přijíždějí do Evropské unie nebo její území opouštějí, a to i vlastních občanů.

Na konferenci se otevřeně hovořilo o tom, zda oficiálnímu uznání dozorových orgánů odpovídá prosazování ochrany osobních údajů. Patrné je hledání, jak se vyhnout tomu, aby reakce dozorových orgánů nepůsobily jen jako zatvrzele negativní postoj, jehož důsledkem bude vztyčení zdi oddělující nositele a realizátory projektů (které jsou založeny na masivním každodenním využívání údajů o stopách zanechaných pohybem a činnostmi lidí v elektronických skladech), a ty, kdo se snaží předcházet největším rizikům spojeným se zpracováním osobních údajů.

To vše bylo obsahem tematických sekcí konference. V dalších sekcích, které jsou stálou součástí jarního setkání, byla přednesena přehledová zpráva o činnosti akreditovaných institucí; ta je zpracovávána na základě odpovědí členů na dotazník. Konference přijala také zprávy o práci svých stálých orgánů. Prvním je Pracovní skupina pro justici a policii, druhým Seminář ke stížnostem vyřizovaným jednotlivými dozorovými orgány. Přednesena byla také zpráva Berlínské skupiny, která není orgánem konference; skupina se zabývá specifickými problémy ochrany osobních údajů v elektronické komunikaci a členové konference v ní jsou zastoupeni.

Novým členem se stal dozorový orgán ochrany osobních údajů z Chorvatska.

Poznámka:

Příspěvek předsedy Úřadu je k dispozici na webových stránkách Úřadu <http://www.uouu.cz> v sekci Zahraničí, v rubrice Mezinárodní aktivity Úřadu.

XVII. Case Handling Workshop se konal ve dnech 31. 3. – 1. 4. 2008 ve slovinské Lublani

Pravidelné, již XVII. setkání zástupců dozorových orgánů působících v oblasti ochrany osobních údajů v členských a přidružených státech EU zaměřené na praktické otázky problematiky ochrany osobních údajů tentokrát ve dnech 31. 3. – 1. 4. 2008 hostila slovinská Lublaň, metropole státu, který v té době předsedal EU.

Dvoudenní jednání, jehož se zúčastnilo více než 60 delegátů, mělo určena dvě hlavní témata, jimiž bylo využití biometriky ve veřejné a soukromé sféře a ochrana osobních údajů na internetu.

Obecně by bylo možno konstatovat, že přístup k otázkám biometriky i publikace dat na internetu se v jednotlivých zemích (někdy i výrazně) liší. Nicméně otázkou zůstává, zda tomu tak je z důvodu

JUDr. J. Maštalka, JUDr. A. Kučerová a JUDr. L. Nováková

Prezentace JUDr. J. Maštalky

přílišné obecnosti Směrnice 95/46/ES, která specifika zpracování biometrických dat a publikování údajů na internetu nemohla předvídat, anebo zda je tento obecný dokument dostačující a důvod neharmonizovaných národních úprav je nutno hledat jinde.

Z jednotlivých příspěvků lze blíže zmínit vystoupení zástupce Evropského inspektora ochrany dat ohledně posouzení systémů využívajících biometrická data. Z něj by bylo možno vyvozovat, že Evropský inspektor ochrany dat by považoval využití snímků oční duhovky zaměstnanců Evropské centrální banky, za účelem zajištění vstupu do vymezených prostor, pokud by splňovalo určité podmínky, za účelné a v souladu s příslušnými předpisy. Dále byla zajímavá prezentace norského zástupce týkající se využití biometrických údajů, tj. zřejmě zcela nepřiměřeného využívání otisků prstů cestujících na norských letištích, pouze pro účely jakéhosi předpokládaného zvýšení komfortu odbavení. Na tomto místě je však třeba dodat, že dle slov přednášejícího, bude toto zpracování podrobena důkladné kontrole.

Z obsahu druhého dne jednání nelze opomenout prezentaci britského delegáta, který představil způsob, jakým britská média reagovala na směrnici vydanou ve věci sociálních sítí na internetu (tedy např. Facebook) a jak lze tento zájem využít k obecné propagaci problematiky ochrany dat. Zajímavý byl také další norský příspěvek týkající se informační kampaně k publikování osobních údajů na internetu, zacílené na děti a mládež (informační kampaň „You decide“). Možno podotknout, že norský úřad obdobně jako ÚOOÚ pořádá soutěž pro děti na téma ochrany soukromí,

a jeho jmenovaný projekt byl rovněž za rok 2007 oceněn v Madridu jako nejlepší evropská služba veřejnosti. Norský úřad vyhlásil soutěž o nejlepší „filmový“ scénář týkající se uvedené problematiky.

Nicméně nutno konstatovat, že příspěvky se vesměs netýkaly konkrétních případů, ale spíše se jednalo o přiblížení obecných náhledů na problematiku. Z uvedeného lze mj. vyvodit, že obdobně jako ÚOOÚ nemají ani ostatní obdobné úřady zatím příliš rozsáhlé zkušenosti v oblasti biometriky nebo zpracování dat na internetu a stále ještě hledají nejlepší způsob aplikace norem na ochranu osobních údajů pro tyto oblasti.

Jako další závěr lze uvést i to, že pro lepší vhled do nových oblastí a nových technologií zpracování osobních údajů je vhodné zvážit i participaci na projektech vědeckých institucí. Z prezentací v rámci workshopu jednoznačně vyplynulo, že studie, vzešlé z obdobné spolupráce, mají v médiích

i u občanů značný ohlas spojený se zvýšenou publicitou pro celou problematiku ochrany osobních údajů a soukromí.

S potěšením je možno doplnit, že pozitivně byly oceněny i příspěvky zástupců ÚOOÚ k oběma hlavním tématům. Také, což je třeba obzvláště kvitovat, byla přivítána pozvánka na přesprávní XIX. zasedání Case Handling Workshop, které se uskuteční na jaře roku 2009 v Praze, metropoli státu, který bude v tomto období EU předsedat.

Pracovní setkání slovenského Úřadu pro ochranu osobních údajů a českého Úřadu pro ochranu osobních údajů

Ve dnech 5. – 7. května 2008 se uskutečnilo pracovní setkání slovenského Úřadu pro ochranu osobních údajů a českého Úřadu pro ochranu osobních údajů za účasti předsedů obou institucí – Mgr. Gyuly Veszeleie a RNDr. Igora Němce.

Program jednání o aktuálních problémech ochrany osobních údajů navrhovala slovenská strana. Projednávaly se například otázky spojené s používáním úředních dokladů v praxi, zpracovávání osobních údajů v rámci centrálních registrů, hovořilo se také o výkonu kontroly u kontrolovaných osob a jiných tématech z dané oblasti.

Dvoudenní pracovní zasedání v Častej-Papierničke na Slovensku bylo koncipováno jako konzultace v souvislosti s aktuálními problémy ochrany osobních údajů, které řeší oba úřady – sloužilo k porovnání postupů, a také k jejich společnému hledání. Jednání se uskutečnilo jako další v pořadí na základě ujednání ve společném Memorandu slovenského a českého úřadu z 21. 3. 2006.

Poznámka:

Program jednání i Memorandum jsou k dispozici na webových stránkách Úřadu <http://www.uouu.cz> v sekci Zahraničí, v rubrice Zahraniční aktivity Úřadu.

2. NEMĚLO BY VÁM UNIKNOUT

Telefonní číslo uchovávané dopravním podnikem na základě zakoupení SMS jízdenky je osobním údajem

Úřad se při výkonu své dozorové činnosti setkává s otázkou, jestli telefonní číslo, které si uchovává dopravní podnik na základě zakoupení SMS jízdenky, je či není osobním údajem.

Pojem osobní údaj definuje § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Osobním údajem tedy je jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže jej lze přímo či nepřímo identifikovat mj. na základě čísla.

Čísla mobilních telefonů, ze kterých byla cestujícími zakoupena SMS jízdenka, dopravní podnik uchovává pro případ přepravní kontroly toho, zda konkrétní cestující zaplatil jízdné, případně pro řešení sporu o uhrazení jízdného. Uchovává je tedy pro to, aby mohl identifikovat jednotlivé cestující, kteří v daný okamžik použili jím provozovaný dopravní prostředek.

Z uvedeného vyplývá, že pro dopravní podnik jsou čísla mobilních telefonů, prostřednictvím kterých si cestující koupili SMS jízdenku, osobními údaji cestujících. Příslušný dopravní podnik je tedy v pozici správce osobních údajů se všemi povinnostmi, které pro něj z toho ze zákona o ochraně osobních údajů vyplývají.

Identifikace na základě rádiové frekvence

Identifikace na základě rádiové frekvence (RFID – Radio Frequency Identification) patří mezi moderní technologie, které se stávají středem pozornosti průmyslových výrobců, spotřebitelských organizací a politiků. Trh zařízení založených na RFID se v roce 2007 odhaduje na 4,2 miliard EUR a 1,7 miliard etiket. Odhaduje se, že během 10 let bude celkový trh RFID činit pětinasobek uvedené hodnoty při výrobě 450 miliard etiket.

Pozornost, která se dnes věnuje rozvoji RFID ze strany průmyslu, spotřebitelských organizací a politiků, má svoje opodstatnění. Prudký vývoj v této oblasti v současné době připomíná „boom“ mobilních telefonů v předchozích letech. Předpokladem používání technologií RFID v praxi ovšem je,

že bude respektováno soukromí a spotřebitelé budou mít kontrolu nad zpracováním osobních údajů vypovídajících o nich i o jejich soukromém životě.

Na toto téma Evropská komise (dále jen Komise) uspořádala již v roce 2006 sérii workshopů. V listopadu 2006 bylo určeno frekvenční pásmo pro RFID v rozsahu 865 – 868 MHz. V březnu 2007 byly závěry shrnuty ve sdělení Komise. V červnu 2007 Komise zřídila expertní skupinu pro RFID (RFID Expert Group), která je mimo jiné poradním orgánem Komise při tvorbě právních nástrojů pro zajištění ochrany soukromí a ochrany osobních dat a zásady informační bezpečnosti aplikací RFID. V letošním roce, od února do dubna, probíhala veřejná konzultace k návrhu doporučení Komise o provádění ochrany soukromí, osobních údajů a o zásadách informační bezpečnosti u aplikací RFID. Informace o této konzultaci je zveřejněna na internetové stránce

<http://ec.europa.eu/yourvoice/ipm/forms/dispatch?form=RFIDRec>. V létě 2008 se očekává přijetí právního nástroje upravujícího používání RFID.

Ekonomické přínosy RFID, zejména v oblasti dopravy a logistiky, jsou široce uznávány. Zároveň však má veřejnost zájem na tom, aby aplikace RFID nebyly v rozporu s právy jednotlivců na soukromí. Veřejná konzultace by mimo jiné měla odpovědět na otázku, zda jsou současné právní předpisy na ochranu soukromí postačující, nebo zda je třeba tyto předpisy upravit, doplnit nebo vytvořit zvláštní právní předpis vztahující se na RFID.

Mezinárodní rozměr této problematiky vyplývá ze skutečnosti, že RFID je součástí mnoha významných aplikací, zejména v oblasti logistiky. Proto je nutné řešit výše uvedené problémy možného negativního zasahování aplikací RFID do soukromí nejen v rámci Evropské unie ale i na mezinárodní úrovni.

Zdroj: Volně zpracovaná informace podle tiskové zprávy na portále EU (MEMO/08/145, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/145&type=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>).

3. CO NOVÉHO V ZAHRANIČÍ

Polsko – Fotografie zaměstnanců na webových stránkách

Zaměstnavatelé stále častěji umísťují na webové stránky podniku fotografie svých zaměstnanců společně s jejich pracovní pozicí a s pracovním telefonním číslem. Na to mají právo, a to zejména v případě, kdy zaměstnanci pracují mimo budovu podniku. Takový přístup také potvrzuje rozhodnutí Ústavního soudu z 19. 11. 2003, kde se uvádí, že zveřejnění jména zaměstnance bez jeho předcházejícího souhlasu není porušením zákona v případě, že je tak učiněno v souladu s jeho pracovní náplní. Jméno a příjmení je sice považováno za osobní údaj, avšak jeho neuvádění by pro podnik znamenalo nemožnost vést normální obchodní aktivity, a to především v případech, kdy náplní práce zaměstnance je komunikace se zákazníky. Zaměstnavatelé však nesmějí uvádět osobní údaje zaměstnanců, jako jsou například údaje o jejich rodinných poměrech, jejich zájmy nebo jejich soukromá telefonní čísla.

Austrálie – Snímání otisků prstů na středních školách

Aktivisté hnutí za občanské svobody v Austrálii varují před snímáním otisků prstů žákům středních škol. Může tak docházet nejen k narušení jejich soukromí, ale i k problémům v oblasti jejich bezpečnosti. Výbor pro občanské svobody především upozorňuje na skutečnost, že vzhledem k neustálému a nekontrolovanému vývoji technologií v podstatě neexistují záruky, že biometrické údaje studentů budou do budoucna řádně zabezpečeny a že se nedostanou do špatných rukou. John Della Bosca, ministr školství, uvedl, že projekt snímání otisků prstů na středních školách není vládní iniciativou. Skutečnost je taková, že několik škol, za podpory rodičů studentů, se rozhodlo otisky prstů studentů snímat a uchovávat. Dále zdůraznil, že je v kompetenci školy si stanovit pravidla evidence studentů, pokud přitom dodržuje zásady ochrany soukromí a má souhlas rodičů.

Austrálie – Novým cílem online zločinů se stávají internetové sociální sítě

Internetové sociální sítě se stále častěji stávají terčem online krádeží identity. V poslední zprávě společnosti Symantec za druhou polovinu roku 2007 se uvádí, že za toto období došlo k 87 963 „phishingovým hostingům“, což představuje 167% nárůst oproti první části roku. „Phishingový hosting“ je založen na vytvoření falešné webové stránky, která chytá a sbírá všechny možné informace včetně

hesel od každého, kdo se náhodou na stránku podívá. Internetové sociální sítě jsou pro „počítačové rybáře“ studnicí naplněnou osobními údaji jako jsou například jméno, příjmení, datum narození, bydliště, pojištění či celý přehled historie zaměstnání. Uživatelé na sociální stránky vkládají velké množství důvěrných informací o své osobě a tyto se pak stávají cílem krádeží. Osobní údaje se staly zbožím, se kterým se obchoduje i na internetovém černém trhu – cena není vysoká, jedna informace „přijde“ na 1,08 australského dolaru.

Austrálie – Znepokojení z nárůstu internetových krádeží

Obavy uživatelů sítě internet z nárůstu internetových krádeží identity si nutně vyžádají změny v systému zabezpečení webových stránek veřejného sektoru. Jednou z takových změn bude pravděpodobně plošné zavedení technologie založené na efektu rozpoznávání řeči na webových stránkách call center nabízejících internetové služby. Navíc identifikátory, jako jsou například data narození, adresy, nebo dívčí jména, které se stávají obchodními artikly černého trhu, budou nahrazeny. S krádeží identity se už nejméně jedenkrát na tomto kontinentě potýkalo 23 % populace, to je 3,8 milionů obyvatel.

Indie – Nesprávné používání flash „karet“ může způsobit i krádež identity

Někdy se může stát nebezpečnou i celkem neškodná, obyčejná a jinak velmi užitečná „věcička“, jako je například flash „karta“. Uživatelsky velice „přátelská“ – malá a chytrá, je vždy po ruce, kdykoliv je potřeba si něco uložit. Ale pozor – velice často se stává, že ji lidé odloží u počítače bez jakékoliv ochrany dat, která jsou na ní uložena. Většinou má každý jednu „flešku“, na kterou ukládá jak své osobní dokumenty, tak i pracovní či nahodilé texty. A to je „druhý kámen úrazu“. Únik údajů z takto lehce dosažitelného zdroje může způsobit prozrazení obchodního tajemství, porušení práv duševního vlastnictví a může vést až ke krádeži identity.

Rumunsko – Třetí místo na světě v počtu phishingových útoků

Pět procent všech phishingových útoků na světě pochází z Rumunska. Tato skutečnost podle zprávy vypracované společností Symantec staví Rumunsko v páchání toho typu zločinu na třetí místo na světě hned za Čínou a USA, a na první místo v Evropě. Navíc, Rumunsko má také nálepku země, kde jsou dosti běžné i jiné ilegální aktivity na počítači, jako jsou například online finanční podvody.

Korea – Krádež identity se řadí mezi nejrychleji se rozšiřující zločiny

Ke krádežím identity dochází stále častěji. Není divu, jedná se o typ zločinu, který souvisí s rozvojem informačních a komunikačních technologií a je vždy krůček před nimi. Ti, kdo naše osobní údaje a naši identitu chtějí ukrást, moc dobře vědí, co vše s ní lze pořídit. Jsou si především vědomi toho, že jestliže ukradnou naše peníze, tak je mohou utratit jen jednou, ale krádeží naší identity se jim otevírají daleko širší možnosti, jak těžit nejen z našich peněz, ale i z našeho soukromého života. Často jsme neopatrní – zapomeneme peněženku na pultě obchodu, necháme kreditní kartu v bankomatu, nebo ztratíme mobil. Ale také se stává, že přestože my sami jsme opatrní na své osobní věci včetně osobních dokladů, tak nesprávným nakládáním s našimi osobními údaji institucemi, kterým jsme je svěřili, může dojít až ke krádeži naší identity. Z výpovědí těch, kteří již touto neblahou zkušeností prošli, se často dovídáme, že jejich život se poté stal noční můrou.

Indie – Implantace RFID mikročipů pro snadné nalezení domácích mazlíčků

Najít ztracené domácí miláčky v indickém městě Gwalior už nebude problém díky plošnému čipování. Mikročipy velikosti zrnka rýže fungující na bázi RFID, radiofrekvenční identifikace, veterináři jednoduchým způsobem zavádějí zvířátkům pod kůži. Mikročipy se tak stávají významným prvkem při hledání ztracených domácích zvířat nebo při jejich krádeži či zranění. Implantace RFID mikročipů by měla také jejich majitelům umožnit zvýšenou a lepší péči o své mazlíčky. Mikročipy obsahují šestnácti místné digitální identifikační číslo, které jednak pomáhá zvíře najít, ale také například uvádí datum očkování, předpokládaný den narození štěňátek u feneček a jiné důležité údaje.

Korea – DNA databáze

Lidé, kteří se dopustí sexuálního násilí na dětech mladších 13 let a zabijí je, budou pravděpodobně odsouzeni k trestu smrti nebo na doživotí. Na zasedání vlády 2. dubna 2008 ministr spravedlnosti

prohlásil, že vydá pokyn státnímu zastupitelství, aby úpravou zákonů byly zpřísněny tresty pachatelům sexuálního násilí vůči dětem. Návrh na tyto úpravy zákona vznikl poté, kdy v prosinci loňského roku byly sexuálně zneužity a zavražděny dvě děti ve věku 8 a 10 let a došlo k pokusu o únos desetileté školačky.

Za účelem monitorování sexuálně motivovaných činů plánuje Ministerstvo spravedlnosti vytvořit DNA databázi sexuálních násilníků. Genetické informace o zločincích či o osobách podezřelých z páčání sexuálních zločinů, které budou uloženy v této databázi, by měly sloužit při vyšetřování trestných činů nebo při soudních přelíčeních v souvislosti se sexuálními zločiny.

Únosy a sexuální kriminalita v zemi narůstají, a to především vůči dětem. Počet sexuálně motivovaných napadení dětí mladších než 13 let se zvýšil: V roce 2006 bylo zaznamenáno 980 případů a v roce 2007 došlo k 1081 napadením.

Mnozí občané kritizují postoj organizací bojujících za lidská práva, které zastávají názor, že vytváření takových DNA databází by mohlo být zásahem do lidských práv.

4. OSOBNÍ ÚDAJE V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH

K osvětové činnosti Úřadu aneb nepředvídatelná pestrost praxe

Po celou dobu svého působení se Úřad pro ochranu osobních údajů snaží objasňovat problematiku ochrany osobních údajů široké veřejnosti. Jedna ze skupin, na které se zaměřila informační kampaň Úřadu (zesílená zvláště před vstupem ČR do Schengenu), byli vizoví žadatelé, neboť také jejich osobní údaje jsou zpracovávány v nejrůznějších českých i mezinárodních databázích. Přes veškerou snahu správně informovat však stačí jeden nesprávný výklad a Úřad se dostává do pozice, ve které nemá ani nechce být.

Jedním ze základních úkolů Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen Úřad) je, kromě dozoru nad dodržováním pravidel při zpracovávání osobních údajů stanovených zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, (dále jen zákon o ochraně osobních údajů) a případného vynucování plnění těchto povinností, i zvyšování povědomí veřejnosti o problematice ochrany osobních údajů. Ať již jde o základní principy zpracování dat anebo o aktuální témata a nové oblasti, kde se lze se zpracováním osobních údajů setkat.

Velký důraz je kladen i na ozřejnění práv každého, jehož osobní údaje jsou zpracovávány – tj. subjektu údajů. Jedná se především o tzv. právo přístupu k údajům, které jsou o dané osobě zpracovávány, tedy právo žádat informace o takovém zpracování a případně i opravu či výmaz určitých dat. V případě pochybností o prováděném zpracování má také každý právo se obrátit na Úřad s žádostí o prověření dané situace či se stížností na postup konkrétního správce či zpracovatele údajů.

Co nejširší povědomí o těchto právech je podstatné zejména z toho důvodu, že jejich uplatněním se každý může aktivně podílet na ochraně svých dat a svého soukromí. Dokonce někdy i rychleji a účinněji, než prostřednictvím Úřadu. Informování o těchto právech je proto, na základě § 11 zákona o ochraně osobních údajů, také povinností každého, kdo osobní údaje zpracovává.

V souladu se svou kompetencí vyjádřenou v § 29 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně osobních údajů Úřad také poskytuje fyzickým i právnickým osobám, státní orgány nevyjímaje, individuální konzultace, a to zcela bezplatně. Vzhledem k obrovské variabilitě situací, při nichž ke zpracování osobních údajů dochází, je tato činnost Úřadu mnohdy poměrně náročná, neboť vyžaduje posouzení specifické situace daného správce a všech okolností, při nichž u něj ke zpracování dochází, přičemž ne vždy tito správci a zpracovatelé poskytnou úplné či přesné informace a výsledné stanovisko Úřadu tak příliš „nesedí“. Nicméně mottem Úřadu v této oblasti je, že sil vynaložených v rámci prevence není nikdy škoda. Vždy je lépe sporné situace předběžně konzultovat, než následně čelit kontrole ze strany Úřadu a případně i následujícímu správnímu řízení, které může vyústit v uložení nemalé pokuty.

Úřad tedy, zejména v souvislosti se zmíněnými konzultacemi, ale také při kontrole plnění povinností podle zákona o ochraně osobních údajů, doporučuje či ukládá náležitě plnění informační povinnosti ze strany správců a zpracovatelů. Obdobné doporučení, v návaznosti na provedenou kontrolu, obdrželo např. i Ministerstvo zahraničních věcí ČR, a to ve vztahu k náležitěmu informování žadatelů o víza na zastupitelských úřadech ČR po celém světě. Tito žadatelé mají výše uvedená práva

subjektů údajů podle zákona o ochraně osobních údajů, protože jejich data jsou zpracovávána subjektem, na jehož činnost se zákon o ochraně osobních údajů aplikuje.

Všechny zastupitelské úřady ČR tak nyní na svých webových stránkách v rámci dokumentu „Poučení žadatele o víza“ informují, zcela v souladu s doporučením Úřadu, i o právech těchto žadatelů podle zákona o ochraně osobních údajů – tj. o právu na přístup k údajům, právu na informace a právu na opravu či výmaz.

Potud by se mohlo jednat o banální případ do úspěšného konce dovedené konzultační či poradní činnosti Úřadu v daném případě jedné z inspektorek Úřadu. Tento příběh zde však nekončí.

Doslova celosvětový mylný výklad textu zmíněného poučení pro žadatele o víza (obsahujícího jak otázky vízové problematiky, tak i uvedené informace o právech subjektů údajů, včetně kontaktu na Úřad) totiž vedl k tomu, že Úřad je nyní stále oslovován s dotazy na nejrůznější aspekty vízové politiky ČR, zejména na podmínky vydání víz či jejich platnost. To je však bohužel oblast, která s jeho úkoly v podstatě nesouvisí. S odkazem na nepříslušnost je tak Úřad nucen tyto tazatele odmítnout a odkázat je na příslušné úřady, tedy konzulární odbor Ministerstva zahraničních věcí popřípadě na zastupitelské úřady ČR v místě pobytu daného tazatele. Úřad logicky nemůže poskytovat stanoviska či konzultace k otázkám, které mu nepřísluší, i přesto, že obecné znalosti pracovníků by to umožňovaly.

Do praxe Úřadu však vnesl zmíněný častý omyl žadatelů o víza do ČR jistou dávku exotiky, neboť především cestou elektronické podatelny (posta@uoou.cz) obdržel dotazy žadatelů pocházejících skutečně z celého světa. Za zmínku stojí žádosti z tak vzdálených končin jako je Trinidad – Tobago, Keňa, Irák, Čína či Pákistán. Kromě nejčastějších dotazů na požadavky pro udělení víz do ČR, popř. platnosti již udělených víz, obdržel Úřad např. i email z Indie, jehož pisatel se na Úřad obrací s žádostí o zaslání bližších informací o podmínkách zaměstnávání indických pracovníků v České republice. Většina z těchto podání je v anglickém jazyce, ale objevily se i e-maily v chorvatštině, španělštině, turečtině, francouzštině či rumunštině. Tam, kde je to alespoň trochu možné, snaží se Úřad tazatele informovat o tom, že jeho dotaz nedorazil na tu správnou adresu, a poradit mu, jak postupovat dále.

Závěrem lze říci, že z pohledu Úřadu je samozřejmě pozitivní, že každý, kdo žádá na našich zastupitelských úřadech o vízum je současně poučen i o svých právech subjektu údajů. Uvedené „zbloudilé“ dotazy jsou za toto vědomí malou cenou. Lze předpokládat, že pokud se dotyčný žadatel v budoucnu skutečně potká s problémem v oblasti ochrany osobních údajů, bude již vědět, kam se obrátit.

5. Dobrá teorie – základ dobrého „vaření“ (Zamyšlení autora nad publikací „Osobní údaje, právo a my“)

„Osobní údaje tedy jako by potvrzovaly naši existenci a zároveň i předurčovaly další běh života. Jejich zpracovávání nebo naopak absence takového zpracovávání může život evidentně zjednodušit i pořádně zkomplikovat. Z druhé strany však je nepochybné, že bez otisku našeho života v podobě osobních údajů bychom vlastně pro druhé ani neexistovali.“

Jiří Maštalka „Osobní údaje, právo a my“

Není nic praktičtějšího než dobrá teorie. Tato věta je připisována celé řadě osobností. Rozhodně se ovšem nyní nehodlám zabývat, zda jejím autorem byl Immanuel Kant, Carl von Clausewitz nebo snad někdo jiný. Z mého osobního pohledu je spíše důležitější, že uvedený výrok se velmi často honil i mojí hlavou v souvislosti s řešením téměř kteréhokoli z problémů na poli ochrany osobních údajů. Nebylo vcelku důležité, zda se jednalo o přípravu některého z právních předpisů, o vyřizování stížností anebo snad o posuzování určitého záměru zpracovávat osobní údaje.

Moji partneři v rámci příslušných jednání se totiž velmi často snažili dokazovat, že v uvedeném případě se o žádné osobní údaje, natož pak zpracování, vůbec nejedná a vše je dovoleno anebo naopak, že se o toto jedná a je tedy cokoli zakázáno. Stejně tak bylo nutno čelit tvrzením typu, že plně postačí, pokud bude počítač řádně opatřen heslem či zpracování zaregistrováno nebo souhlas podepsán, eventuálně se zaměstnanci dokonce dohodnou na neuplatnění zákona a vše musí být v naprostém pořádku.

Takováto zkreslování podstaty ochrany osobních údajů mne postupně dovedla k jistému rozčlenění příslušné právní úpravy do jednotlivých principů a k jejich následné systemizaci, tedy stanovení jistých vazeb jedné zásady vůči druhé. A diskuse ubírající se po takto předem připravené trase se pak krok za krokem stávala jakousi mojí cestou. Jejím absolvováním se naprosto spolehlivě dalo, pokud o to ovšem můj partner stál, problém věcně rozebrat a nalézt určité řešení.

Ke svému, musím přiznat radostnému, údivu jsem později zjistil, že nastíněná metoda zabírala i během mého pracovního pobytu v Bosně a Hercegovině a má tedy univerzálnější charakter. Když potom moje jednání s nakladatelstvím C. H. BECK ve věci napsání publikace na téma ochrany osobních údajů nabylo výraznějších kontur, nebylo o pojetí jejího textu vcelku žádných pochyb. Možná i proto, že sjednaný termín vydání tyto kontury vyostřil k téměř naprosté dokonalosti.

Pokud tedy zhruba dvěma stovkám stránek publikace „Osobní údaje, právo a my“ věnujete oněch několik hodin svého života, zkuste k ní přistoupit tak, jako byste četli průvodce zemí, v níž se chystáte strávit určitý čas, anebo pokud se zrovna jako já právě chystáte k přípravě oběda, jako byste se probírali knihou kuchařských receptů. Takové texty vám totiž poskytnou obraz o tom, co je dosažitelné a jakým způsobem toho lze docílit. Nicméně jaký bude praktický výsledek, zůstane plně ve vašich rukou a samozřejmě i hlavách. Ona totiž, jak se budete moci dočíst, i ochrana osobních údajů je disciplínou, jejíž zvládnutí je víceméně závislé na poznání svých možností a odvaze je uplatnit.

jm

Poznámka:

Právní příručku „Osobní údaje, právo a my“, která přibližuje a na praktických příkladech objasňuje smysl a obsah jednotlivých principů zákona o ochraně osobních údajů, vydalo nakladatelství C. H. BECK. Autorem je pracovník Úřadu JUDr. Jiří Maštálka. Kniha je prezenčně k dispozici v knihovně Úřadu.

**úřad
pro ochranu
osobních
údajů**

VDÁVÁ ÚŘAD PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ

EDITOR: PHDR. HANA ŠTĚPÁNKOVÁ

REDAKTOR: MILENA NEJEDLÁ

GRAFICKÁ ÚPRAVA: MILOSLAV ŽÁČEK

ADRESA REDAKCE: ÚOOÚ, PPLK. SOCHORA 27, PRAHA 7, 170 00

TELEFON: 234 665 286, FAX: 234 665 505

E-MAIL: POSTA@UOOU.CZ

INTERNETOVÁ ADRESA: WWW.UOOU.CZ

PERIODIKUM JE ZAPSÁNO V EVIDENCI PERIODICKÉHO TISKU POD ČÍSLEM MK ČR E 10548

© ÚŘAD PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ

DÁNO DO TISKU 28. 8. 2008